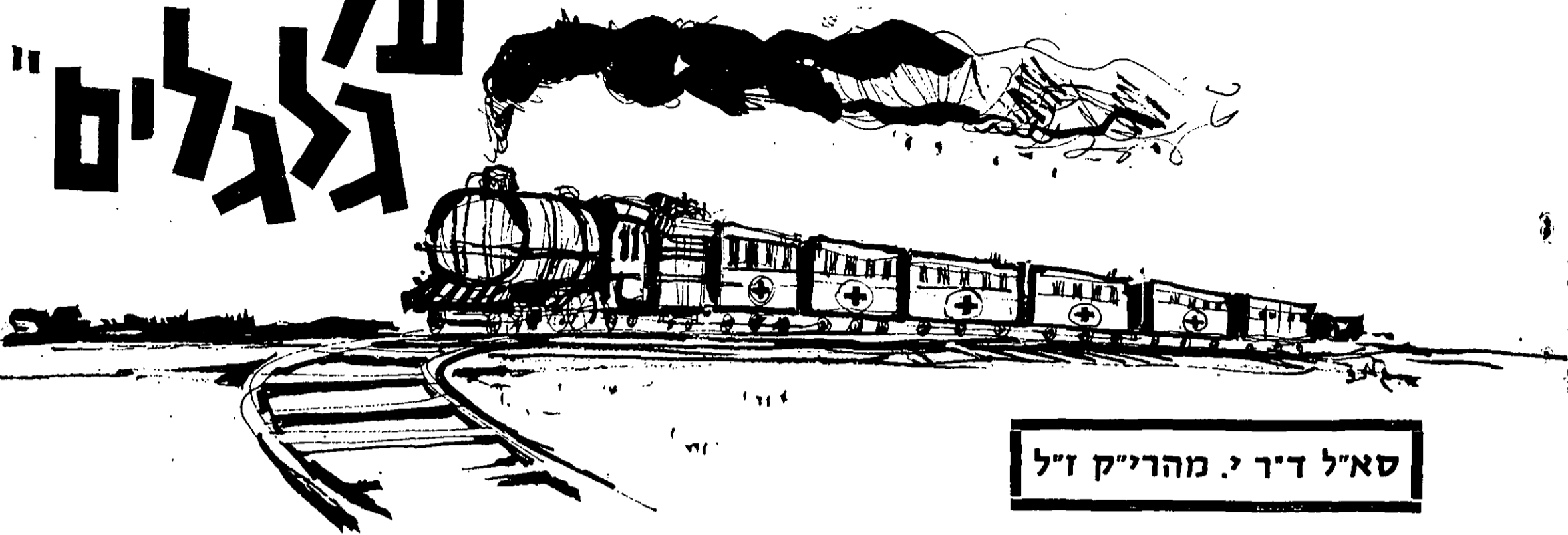

"בית על גלגלים"

ס"ל ד"ר י. מהרי"ק ז"ל

בימים אלה מלאו שנתיים למותו של סגן-אלוף ד"ר י. מהרי"ק ז"ל, מנאמניו ומכונניו של חיל-הרפואה אשר לצה"ל. במספר הזדמנויות תרם ל"מערכות" מאמרים על תחום פעולתו, והיה אחד משני המחברים של "ספר הכריאות", אשר הופיע בהוצאת "מערכות".

את מפעל ההגנה והבטחון העברי החל לשרת עוד שנים רבות לפני הקמת צה"ל: בשורות ה"הגנה", ביחידות חיל-הרפואה בצבא-בריטניה במלחמת-העולם השניה, בשליחות עם הפרטיזנים ביוגוסלביה, שלחמו באויב הנאצי המשותף. נסיונו והתבוננותו החודרת מצאו ביטוי בלתי-אמצעי בקובץ סיפוריו — "אדום על האק" — העומד להופיע בקרוב בהוצאת "מערכות".

הקטע שניתן כאן אופייני לספר כולו: הסתכלות הדת-עין, חוש אירוניה דק, תחושת האדם, ראיית מאורעות גדולים בתוך "טיפת-המים" של מצבים, דמויות-אדם ואירועים "זעירים".

"שם במולדתך — בפלסטיין — תהיה לתועלת. הרי גם אתם שם פרטיזנים".

אפילו זאת יודע הוא.

"התשלח אותי כעת לארץ-ישראל לאחד מבתי החולים שם?"

"אורך מי דד בודי (מעל גוותי). אתה נחוץ לנו כאן".

"המלחמה כאן נגמרה".

"החנות שלנו עוד לא נסגרה, וספק אם תיסגר אי-פעם".

"אך אינני בשירות קבע. התנדבתי רק לזמן המלחמה".

הזקן לוחץ על כפתור שעל שולחנו הגדול. נכנס חייל — פקיד

צבאי. "הבא לי תיק זה", ציוה הקולונל וכתב את מספרי

האישי על פתק.

"גס קר. ורי גוד, קר".

החייל חוזר עם התיק. תיקי האישי. איך התנפח במשך הזמן!

מה הייתי נותן, כדי לדפדף בו.

"הזקן" קורא את מחשבותי. הוא חביב: "רוצה לראות? שם

אלכסנדריה לקהיר — ברכבת.

שכחתי כלל, שלא כל המלחמה נגמרה. היפנים עוד חזקים,

ובידיהם שטחים רבים. שם במזרח-הרחוק משתוללת המלח-

מה במלוא אכזריותה.

הרופאים הצבאיים דרושים עדיין.

"הזקן" בחלמיה — פרבר בקהיר — הזמין אותי לראיון.

הקולונל בן הששים וחמש שולט על כל מתקני הרפואה

במזרח-התיכון. הוא ששלח אותי ליוגוסלביה* אני משתדל

לספר לו את סיפורי ללא התלהבות יתרה. אינני רוצה שישלח

אותי שוב למרחקים. הפעם זה יכול להיות בורמה, ואין לי

כל ענין שם. הסתבר לי, כי הוא יודע רבות עלי. קיבל דיווח

מדי פעם. יודע שקיבלתי "כוכב טיטו", ויודע שהייתי לפרטיזן.

* ד"ר מהרי"ק עשה ביוגוסלביה, עם הפרטיזנים של טיטו, בקצין קישור רפואי מטעם הבריטים — החט"ר.

כל העבר שלך. גם סירובך לטפל בגרמנים... הוא מושיט לי את התיק. יותר מדי ניירות יש בו מלקרוא בנוכחותו. האדיבות אינה מרשה זאת.

המפקד נוטל את התיק מידי. "הנה כתוב — הנני מתחייב לשרת בצבא הוד-מלכותו בכל מקום, בכל תפקיד ולכל תקופה שתדרש ממני. וחתום — הרל זו חתימתך?"

"יו הב גוט מי היר, סר" (אני בידך, אדוני).
"זהו זה. שירות צבאי הוא כמו בית-סוהר. הכניסה קלה. לצאת — זה דבר אחר. יש לי ג'וב בשבילך, תפקיד מעניין."
"מותר לי להגיד משהו, אדוני?"

"פי אול מינז (בהחלט). אני דרטי טריק אגיינ? (שוב תחבולה?)"

"חלילה לי, אדוני. רציתי רק להגיד, שכל פעם שמבטיחים לי תפקיד מעניין, הוא מעניין כל כך, עד ש..."

"היית רוצה לעבור לג'נרל הוספיטל?"
"שם לפחות חיים חיי אדם, חיי מקצוע ותרבות."

"אתה מתאים יותר לחיי תנועה. מתאים מאוד. זו חות-דעתם של כל מפקדיך. ביוגוסלביה הרגשת טוב?"

"כל כך טוב, אדוני, עד ששמחתי שזה נגמר."
"גם כאן תהיה בתנועה מתמדת. יש לי מקום פנוי למפקד רכבת בית-חולים."

ידעתי שבמצרים פועלות רכבות כאלה. אחת מהן ראיתי בפעולה. העברת פצועים מבתי חולים לגמלים, לשם פינויים למולדת.

"נו, הסכמת?"
"יש לי ברירה, אדוני?"

"לא. הרכבת מחכה לך בבסיסה — מועסקה — על יד איס-מאעיליה. קח לך יומיים חופשה, ואחר תסע לשם. דרך צלחה. אם יהיה לך משהו לומר לי, אשמח לראותך בכל עת."

לא ביקשתי חופשה הביתה. תקותי היתה, שאגיע לשם ברכבת "שלי". הרי בארץ-ישראל קיימים בתי חולים צבאיים — בצריפין, בבאר-יעקב ועוד. בחנות-הקצינים קניתי תלבושת חדשה. ענדתי כנפי צנחן, אך לא חבשתי כומתה אדומה, כי לא השתייכתי ליחידת צנחנים — ולא ידעתי כמה היטבתי לעשות.

ברחוב, בקולנוע, במועדון ובבסיס הקורפוס הרפואי פגשתי בארץ-ישראלים רבים. היומיים חלפו מהר.

הבסיס הצבאי במועסקה דמה לזה שבצריפין, אך היה יפה הבסיס הצבאי במועסקה דמה לזה שבצריפין, אך היה יפה מסודר ונקי יותר, ומלא עצים וירק. על פסי הרכבת שבקרבת הבסיס עמדה הרכבת — שנים עשר קרונות צבועים אפור-ירקרק, צלב אדום על כל דופן וצלב אדום על הגג. בתשעה קרונות — מיטות מחוברות לקירות, שאפשר לקפלן ולהצמידן לקיר כשהן ריקות. המיטות בנויות שלוש קומות זו מעל זו. בכל הרכבת מקומות שכובה ושיבה ל-450 פצועים וחולים.

עם הרופא האנגלי, המסיים את תפקידו כאן, אני עובר מקרון לקרון — ברכבת הנקיה והמסודרת כראוי. הוא תוזר למולדת, אחר ששירת מתחילת המלחמה, והיה זמן ממושך במזרח-הרחוק. את הפיקוד על הרכבת קיבל כפרפראה, כתפקיד

קל אחר התקופות הקשות שעברו עליו. כעת הוא מוסר לי את העבודה ואת הפיקוד.

הקרון האחרון ברכבת מיועד במיוחד לפצועים הודיים. לא כולו תפוס במיטות. בקצהו האחד מטבח קטן, ובו שני טבחים הודיים. זהו מטבח הודי "כשר". אין מבשלים בו בשר, כי הפרה בהמה קדושה היא להם. הם יודעים לעשות מטעמים מאורז, מירקות, מפירות. לערבב כלים — אסור. חסר רק משגיח על כשרות; הם — שלא כיהודים — סומכים על עצמם.

קרון אחר משמש מקום מגורים לסגל — עשרים ושנים טוראים, רב"טים וסמלים, מהם סמל-טבח, סמל ציוד ומש"ק וסמלים-חובשים. תא נפרד של הקרון משמש חדר פרטי קטן לרס"ר הסקוטי. שני היהודים ישנים על יד המטבח שלהם. בכל זאת שומרים הם על כשרות.

קרון אחר — חציו מטבח לכל הסגל ולחולים. הוא חם, מעורר תיאבון בריחותיו ונקי להפליא. מטבח זה איננו כשר להודים. חציו השני של הקרון הוא חדר ניתוח. הוא מצויד בכל: מחטא לכלים ומכשירים, שולחן ניתוחים, ארונות זכוכית מלאים מכשירים מצוחצחים היטב, התקן הרדמה, קופסאות עם חומר חבישה סטירילי. הריח מהמטבח אינו חודר לכאן; הבידוד מצוין.

הקרון האחרון-חביב הוא קרון המפקד, שלו בלבד. חדר עבודה נוח ומרוהט היטב, עם שולחן כתיבה, כורסה מסתובבת על ציר, ארונות, מכונת כתיבה, חדר שינה נפרד ונוח, חדר שירותים, לרבות מקלחת ואמבטיה, חדר אוכל נפרד ומסודר היטב, וחדר מוסיקה ובו רדיו, פטיפון ותקליטים. את האורחים מקבלים בחדר המוסיקה, בו גם אפשר להשכיבם לישון על שתי ספות נוחות מצדי הקיר.

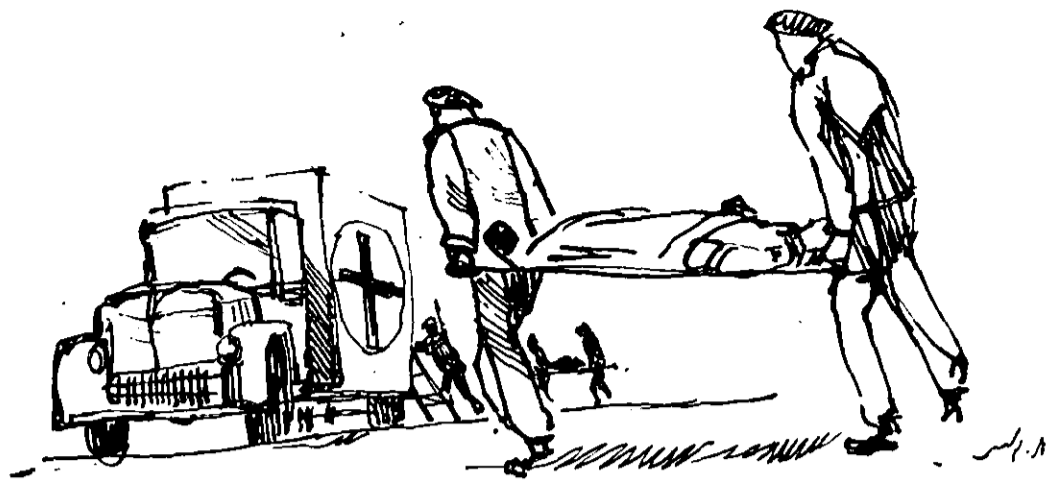
במשרד יש טלפון, המחובר לרשת כשהרכבת עומדת בתחנה, ויש גם מקלט ומשדר אלחוטי לקשר בזמן הנסיעה. המאור החשמלי מסופק על ידי הקטר ועל ידי מצברים. ממש רכבת מלכותית.

אולם יש גם חסרונות. פקודת הקבע לאנשי הרכבת היא להיות מוכנים לנסיעה אחר התראה קצרה. בעת חנייה כלשהי מותר לסגל לבקר בקולנוע, אך תמיד עליהם לתפוס מקום בשורות האחרונות מצד ימין כדי להקל על איתורם. בשעת צורך עליהם להגיע לרכבת תוך רבע שעה. הקטר מוסק תמיד ועומד הכן לזוז.

בקרון האחרון — קרון היהודים — בקצהו השני של המטבח, ישנו משטח להעמדת ג'יפ, אך הג'יפ אינו מצוי תמיד ברכבת. גם כשקבלתי אותה לפקודתי לא היה הג'יפ במקומו.

הסתדרתי בקרוני הפרטי. לא היה לי די ציוד למלוי כל הארונות. נפרדתי מהמפקד הקודם באיחולי דרך צלחה הדדיים, וכבר באותו יום קבלתי פקודה לזוז. ריקים הגענו לבית-חולים צבאי גדול. על פני עשרות-עשרות אלונקות שכבו חיילים פצועים, מחלימים, קטועי-איברים, חולי-נפש מזעזועי מלחמה, נפגעי פחד מתמיד — כל שאריות בשר-התותחים המלחמתי. כל פצוע נרשם ונבדק לפי הרשימה. על הרשימות חותמים כקבלות: "קבלתי כך וכך פצועים — לפי הרשימה המצורפת, והנני חותם בחתימתידי על

חדר-הגיתוחים הנייד מצא חן בעיניה של המאטרונית. בחום מילוי המשימה בנסיעה זו — רמזה לי, כי היתה מוכנה להמשיך ברכבת כאחת חדר-גיתוח. רעיון זה העביר בי צמרמורת. מבכר הייתי אחת משתי עוזרותיה.

עיר יש במצרים, נכון יותר עיירה, ושמה זאגאזיג. במקום זה מאיטה הרכבת במהלכה בשל הפסים המתפתלים ומקיפים את העיר.

לכל עיר בעולם — סגולות ואופי משלה. זאגאזיג מפורסמת בגנביה. הללו מהוים סוג מיוחד. הם אינם לוקחים. הם פשוט נדבקים לכל דבר שאינו קשור בחבל או מולחם לקירות. בכך דומים הם לקופים, אותם צדים חיים באמצעות ארגז כבד, מלא אגוזים: קודחים במכסה הארגז חור — כגודל כף יד ריקה של קוף, וקטן מאגרופו שאגוז בתוכו. הקוף יחבב את ידו ולא יניח את האגוז מאגרופו — והצייד יתפוס אותו.

לפני זאגאזיג הייתי נועל את דלתות הרכבת מבפנים ומציב שני חיילים בכל מעבר המחבר קרון לקרון. כל החלונות היו נסגרים. כך היינו מחכים עד חלוף הרכבת על פני כבדת הדרך בת חמשת הקילומטרים סביב זאגאזיג. ולמרות כל אלה, כל פעם שעברנו שם הייתי מקבל הודעה שמהו נעלם; פה נופץ חלון וזוג סדינים נסחב מעל לפצוע הישן ומחחתינו, שם הורדה ידית מתכת מהדלת, או נחטפו בגדים שהיו תלויים ליד חלון סגור, כלים ממטבח ההודים, ארגז עם מזון משומר. פעם, כשהתקרבו בשעת הערב לזאגאזיג ברכבת ריקה מפצור עים, ישבתי עם הרס"ר במשרדי וערכנו את חשבונות קופת היחידה. הרכבת עברה ליד תחנה מוארת, והרס"ר קם מכסאו. "זאגאזיג לפנינו, אדוני. צריך להעמיד משמר".

"האם אי אפשר ללמד את הגנבים הארורים לקח אחת ולתמיד?"

הרס"ר התבונן בי בחיוך: "האם היית מוכן, אדוני, לעשות משהו?"

"כל דבר, רס"ר. הפשפשים האלה נמאסו עליי".

יחד זממנו מבצע ברוח הפרטיזנים. כל הדלתות ננעלו, וכל החלונות הורדו, פרט לדלת אחת — דלת הכניסה למשרדי. ליד הדלת לא עמד חייל — לפחות לא נראה אחד.

הרכבת האיטה את תנועתה. זאגאזיג. אי משם נשמע נפץ של זגוגית שבורה. קולות קללה אנגלית. ושקט. עיקול הפסים הולך ומגיע לקיצו. האם לשוא היו ההכנות?

אורות תחנת זאגאזיג מתרחקים. מבעד הזכוכית שבדלת נראית צללית-אדם העולה מלמטה. הדמות הולכת וגדלה. הדלת נפתחת לאט. הצללית חומקת פנימה. הדלת נשארת פתוחה — להכשרת הנסיגה.

ארבע ידיים תופשות בצללית, שאינה אלא בשר ודם ו...סכין. יד אחת על פיו ויד אחרת הולמת באגרופו — זה המחזיק בסכין. ה"נשק" נופל על הרצפה ומתגלגל החוצה. הפולש נופל גם הוא פנימה. החבריה לכדו בן ערובה. לא נוכחתי במבצע העונשין. עיני כבר ראו דיין מראות כאלה. קיויתי שאנשי לא יענישו אותו יתר על המידה. המבצע היה סמלי-הציוד — הרי אותו דנתי כל פעם שחסר משהו ברכבת. דנתי בהתחשב בנסיבות. אך כל משפט נרשם לו, גם כשיצא זכאי. הגנב הופשט עירום. חבטו בו במגבות רטובות — שלא

קבלתם לאחריותי האישית". "הטעינה" נעשתה על ידי אלונקאים של בית-החולים עד לדלת הרכבת ועל ידי חיילי הרכבת מן הדלת אל הקרון: שלא לטעות חלילה, פן "יגנבו" לנו פצוע אחד... כאשר הכל כבר שוכבים במקומותיהם, עוברים רים אנו שוב עם הרס"ר, סופרים ופוקדים, מסמנים ברשימה, שואלים לצורכי החולים והרגשתם: האם נוח לשכב, האם קר או חם מדי. כנהוג נתלזה אלינו בסיוור הפאדריה — הכומר האנגליקני של בית-החולים הצבאי.

מכאן נסענו לנמל פורט-סעיד. שם שוב אותה פעולה, אך במהופך: אנו מורידים את הפצועים, ואנשי אנית בית-החולים מקבלים אותם.

פורט-סעיד, אלכסנדריה, פורט-תופיק הקטן — בין בית-החולים לבית-החולים — נעה הרכבת ימים ולילות. הפסקה קצרה פה ושם, ושוב אנו בדרך, ושוב ושוב.

מעולם לא ידעתי, שכה הרבה פצועים בסביבה.

בבית-החולים גדול בתל-אל-כביר העמסנו "מטען" חדש — פצועים קשים, שלהחלמתם דרושים חודשים רבים, ביניהם כאלה, הזקוקים לניתוחים נוספים. כולם "מקרים שוכבים". הנסיעה שלפנינו היתה ארוכה. מפקד בית-החולים הציע לנו לקחת עמנו לדרך כמה אחיות לטיפול ולהשגחה על פצועים. כשהעמסנו את החיילים הגיעו למקום שלוש אחיות צבאיות: שתי בחורות צעירות וחייכניות, בנות האי מלטה, ואתן "מאט-רון" — משגיחה ומפקדת — אשה בעלת שיער שיבה, בגיל בלתי-מוגדר בין ארבעים לששים, בעלת קול גבר, גוף של אגרופן במשקל כבד ואופי של מכשפה, אותו הכרנו בדרך. לאחיות אסור היה להתיישב ולנוח. אסור היה להן להחליף מלה עם סגל הרכבת. אסור היה לחייך. ולנו — אסור היה לקרוא להן בשמן הפרטי.

"האם היא... תמיד כזאת?" שאלתי אחת הבנות, כש פגשתיה במקרה במעבר בין קרון לקרון.

"לא — רק בארבעים השנים האחרונות" ענתה לי בחיוך אסור.

ביום הנסיעה הראשון הזמנתי את שלושתן לסעוד צהריים על שולחני — הרי קצינות הן. הארוחה דמתה לסעודת הבראה אחר מות: המרק נחמץ ממבטיה של המאטרונית, והיין קיבל טעם של חומץ מרוכז.

מאז אכלתי בדד — במשרדי — ולהן השארתי את חדר האוכל. ייתכן שלא נהגתי בנימוס, אך זה היה בריא יותר לעיכול.

אנשי הסגל שלי היו אלונקאים ברובם, ורק מעטים מהם ידעו חבישה — חבישה קרבית בעיקר. ולנו היה חדר-גיתוחים עם אפשרויות רבות; משום כך טוב היה שהיו עמנו אחיות.

להשאיר סימנים. את שיער ראשו ושפמו גילחו. הפליאו בו מכות נוספות, בתוספת הסברה בעל פה, למען יספר לאחרים. נהג הקטר נצטוה לעצור את הרכבת לדקה בין שתי תחנות, והגנב הזאגאזיגי, בלבוש האדם הראשון ללא עלהתאנה — נדחף החוצה. מובן מאליו, כי הגניבות בזאגאזיג נמשכו כרגיל.

ק יבלנו „צו תנועה“. הפעם למרחק גדול, לטוברוק. אחר כיבוש לוב נשארנו באותו איזור שני בתי-חולים, אחד מהם בבנגאזי. הוחזקו בו במיוחד הפצועים קשה, אותם היה עלינו להביא עתה למצרים. הדרך היתה שוממה וארוכה. צריך היה לחצות את המדבר, אך לנו זו היתה נסיעה ראשונה בכיוון זה. התעכבנו בדרך שעות מספר למעלה מהמתוכנן, וכשהגענו לקרבת טוברוק כבר חיכתה לנו שם שיירה ארוכה של אמבולנסים צבאיים, מלאי פצועים מחלימים. מסילת הברזל אינה מגיעה לבנגאזי, ולכן נערך המפגש כאן.

את הפצועים העלינו בלילה, לאור פנסי מכוניות. קר היה, והפצועים ששכבו כבר שעות מספר באמבולנסים היו מדוכ-אים וממורמרים, והיו שהבטיחו להתלונן עלינו בשל איחור הרכבת. ספלי קפה חם וארוחת לילה משביעה הרגיעו את הרוחות. כל שארית הלילה, כשהרכבת עשתה דרכה בכבדות, עמוסה עד למקום אחרון, סבבתי בקרונות ושוחחתי עם הבר-חורים המסכנים. טיפלנו בהם בלבביות רבה ככל האפשר. היה שם חייל אוסטרלי אחד, פצוע קשה בריאותו, שכבר נותח פעמים רבות. בדרך „הפשיר“ קצת. סיפר לי את קורות חייו. ביקש לעשן, אף שידע שאסור לו. כל התקפת שיעול סיכנה את חייו. באמצע הדרך — במדבר — נתקף שטף-דם בריאותו. העברנו אותו לקרון חדר-הניתוח. ידעתי, ששעות חייו ספורות. התפללתי שנצליח להגיע אתו לבית-החולים הקרוב בעודו בחיים. הודעתי באלחוט על המקרה, וביקשתי לשלוח אמבולנס לתחנת הרכבת. בינתיים — נעשה לו עירוי דם טרי, שאנשי הסגל תרמוהו בהתלהבות. אך מצבו הורע והלך. הוא ידע זאת וביקש שנביא לו כומר. כומר בלב המדבר. הבטחתי לו גם זאת. אמרתי לו שלמעשה מיותר הדבר, כי יחיה, אך ידעתי שמשקר אני לו. לרופא מותר לשקר — במקרים אלה לפחות. שוב התקשרתי באלחוט, וביקשתי שב-אמבולנס שיישלח לקראתנו יבוא גם הפאדרה של בית החולים. הפאדרה בעצמו שוחח אתי באלחוט והביע נכונותו לצאת באמבולנס לקראתנו; אלא שלא היו במדבר כבישים מקבילים לפסי הרכבת.

החייל האוסטרלי ג'סס. „הרגתי, הרגתי... כה רבים הרגתי. ארו-רה המלחמה, ארורה... ארורה... מאריה שלי... תיארה... בטי...“ הבינותי, שמילמל שמות אשתו ובנותיו. ביקשתי את נהג הקטר להגביר מהירותו, והוא עשה במיטב יכולתו, כשהוא מסכן את הרכבת כולה במהרו על פני אדני המסילה המדברית. בחדר הניתוחים — דומיה. שם הרס"ר, שני חובשים ואני. הדם מטפטף מהבקבוק לורידיו של האיש הגוסס. הדם נפרש מפיו יותר ויותר. בוקע אור יום. יומו האחרון של החייל. להגיע, להגיע. רק להגיע כשעודו בחיים... והגענו.

באמבולנס שהמתין לנו היו רופא מומחה לנתוחי בית החזה, רופא נוסף ושתי אחיות. ובגיפ היה הפאדרה... הרופאים והכומר נכנסו לחדר הניתוחים, גם האחיות. סילקתי את אנשי משם — צר המקום לכולם. הפאדרה נכנס ראשון. הכירורג בדק את החייל ופסק מה לעשות. אסור להזיזו מן המקום. גורלו נחרץ. יצאנו כולנו. השארנו אתו את הפאדרה ואת אחת אחת. כעבור שעה זזה הרכבת. את הגופה לקחו באמבולנס. הוראה היא, שלא רצוי כי ברכבת-בית-חולים יובלו מתים.

ש ליש רכבות בית-חולים פעלו אז במצרים, אך לבתי-החולים הצבאיים בארץ-ישראל לא נשלחה הרכבת שלי. פעם, כשחנינו בקהיר, נסעתי אל „הזקן“ — מפקד בסיס הקורפוס הרפואי בחלמיה — שהיה גם מפקדן הראשי של שלוש הרכבות. הוא קיבלני בלבביות הרגילה שלו, לבביות השובה את הזולת. „אני קומפליינטס, יאנג מן?“ (יש תלונות, אדם צעיר?). „לא זכנ, אדוני. מדוע לא שלחת אף פעם את הרכבת שלי לפלסטיין?“ „האם אינך מבין בעצמך?“ חייך אלי והוסיף: „זוהי פקודה מלמעלה. הרכבת שלך — היא כמו כל יתר הרכבות. דרך אגב, היא הגדולה והחדשה שבהן. ביתר רק תשעה או עשרה קרונות.“

„ובכן מדוע, אדוני?“ „מדוע, מדוע, מדוע... אתה אינך אשם. אך יש לכם שם — הגנה...“ הוא ביטא את המילה כביטוי האנגלים, בהדגשת הה"א הראשונה.

„אתם מפחדים מההגנה?“ „לא אני, הם... בעצם לא מפחדים — חושדים. ברכבת כה נוח להוביל נשק...“ „אדוני, לפי אמנת ג'נבה...“ „דונט טל נונסנס טו מי. איים אן אולד פייטר (אל תספר לי שטויות, אני לוחם ותיק). אתה באת מהפרטיזנים, וההגנה היא פרטיזנית — ולפרטיזנים אין אמנות, לא מג'נבה ולא ממוסקבה. נכון?“

„אתם שלחתם אותי לפרטיזנים. האם ביקשתי?“ „האם מצטער אתה?“ „הזקן „גמר“ אותי.“

ט ברו ימים, ימים רבים. הרכבת עמדה בתחנת מועספר, על מסילה צדדית בבסיס שלנו. הייתי במשרדי — בקרון. הטלפון צילצל. „שיחה מקהיר, אדוני. רוצים את מפקד רכבת מס' 3.“ „מדבר.“

קולו הצרוד אך הנעים של „הזקן“ נשמע מן העבר השני. „זה אתה, בחור צעיר? יש לי חדשות בשבילך.“ „יס סר. אני שומע. שיחרור מהצבא?“ „ננו בלאדי ג'וקס וית מי (בלי הלצות מחורבנות אתי). רתום את הסוס שלך ובוא מיד לקהיר.“

„הסוס — הקטר — הלך לשחות. אצא מיד. אודיע לך על בואי אדוני.“

„לא תצטער, יאנגסטער (נער).“

שלחתי את הרס"ר להודיע למנהל תחנת הרכבת מועסקה, כי אנו יוצאים לדרך. ההוא יודע את מלאכתו — רגיל ל"שג-עונות" שלנו. בינתיים הרגשתי זעזוע קל ברכבת — הקטר נצמד לשורת הקרונות.

הרס"ר נכנס והודיע שכל ה"בויס" על ה"סיפון". המסילות פגועות. אפשר לזוז. מתחנת קהיר צלצלתי לחלמיה. „הזקן" ענה מיד. „הגעתי? או קיי. אני יוצא אליך לתחנה.“

„אדוני! האם לא לבוא אליך?“

„אין צורך. המוטורבייק' (אופנוע) שלי מתחיל להחליד. צריך להפעילו פעם. אבוא אליך.“

זה היה בלתי רגיל.

כעבור שעה שמעתי טרטור אופנוע. „הזקן" — קולונל של הוד-מלכותו — על אופנוע. תמונה בלתי רגילה ביותר. אך כזה היה.

הלכתי לקראתו, הצדעתי לו לפי גינוני הטקס. הוא הניח ידו על שכמי, הובילני לרכבת, לקרון שלי. ישבנו.

„משהו לשתות, אדוני? תריף?“

„רוצה שאעשה תאונה באופנוע? ספל קפה יתאים יותר. ופרוסת גבינה עם לחם.“ הדברים הופיעו כאילו הוזמנו מראש. כזה היה הרס"ר שלי.

הייתי כולי מתח. „הזקן" מתבונן בי, מחייך. יש לו קמטים סביב העיניים — סימני זקנה — העושים את פניו חביבים יותר.

„קראת עתונים הבוקר?“

„לא אדוני, לא הספקתי.“

„הבריונים שלך — בפלסטיין — עשו מלאכה אחמול. פוצצו פסי רכבת במקומות רבים. כאילו ידעו שדוקא היום צריכה הייתה רכבת מספר חמש לצאת ללוד, לאסוף מחלימים מבית-חולים בבארייעקב. האנשים מחכים שם — והרכבת איננה.“

ופתאום: „אתה שייך להם, להגנה?...“

„כולם שייכים שם להגנה.“

„או לא. יש גם טרוריסטים אחרים...“

„גם זה ידוע לך, אדוני?“

„ידוע. דרופ איט (הנח לזה). אתה תסע לפלסטיין.“

„על הפסים המפוצצים?“

„מתקנים אותם. אינני יכול לשלוח אחר. אתה — ארץ-ישראלית. בך — לא יפגעו הטרוריסטים. המחלימים שם מחכים, ואסור לאכזב אותם.“

„אדוני. הטרוריסטים שלנו אינם פוגעים ברכבת-אמבולנס... גם אם המפקד עליה אנגלי.“

„יש ביניהם קנאים. מוטב שתסע אתה.“

„הנני מוכן, אדוני. איפה אקבל את ההוראות?“

„הבאתי אותן. הנה הן כאן. כל הפרטים, כרגיל. כן, לידיעתך — הרכבת תצא חמושה עם צות מקלענים.“

„רכבת-אמבולנס עם נשק? ומה עם...“

„את האמנה שלך ושל ג'ובה תקע בגרונו של מישהו... אינני מוכן להפקיר רכבת שלמה. הפקודה היא לפתוח באש אם תותקפו.“

„ואני אתן את הפקודה? אדוני — זה בלתי אפשרי...“

„אם בטוח אתה שלא יתקיפוך — לא תצטרך גם לתת פקודת אש. היה נבון. אתה חייל ותיק ומנוסה.“

„הנני קצין רפואי בקורפוס הרפואי. אינני מפקד מחלקה.“

בפעם הראשונה ראיתי את „הזקן" זועף.

„הנך מסרב?“

„לא אדוני. רק בלי נשק...“

הוא התרכך.

„אתם, הצעירים, תביאו אותי לזקנה מוקדמת. הפקודה — לא שלי. גם אני נלחמתי נגדה — עד שלחצו אותי לקיר. נכנעתי. כעת — תעשה את אשר צויתני.“

„טוב, אדוני. אסע. אך הנני מבקש את פקודת החימוש בכתב.“

„הנה היא לפניך. הפקודה מופנית אלי. אני מעביר אותה לך.“

הוא קם בהוסיפו: „נדמה לי... שבכל זאת לא אותר על כוסיית אלכוהול...“

שתינו כוסיית להצלחת המבצע ללא שפיכת דם.

„הזקן" נסע. כעבור זמן מה הגיע אל הרכבת טנדר צבאי ובו ששה חיילים אפריקאיים, תת-מקלע לכל אחד. זהו המשמר הרשמי. נוסף לזה — רובה לכל אחד מן החיילים ברכבת. אקדה לי ולרס"ר. ארגזי תחמושת, רימוני מילס. מחסני-נשק שלם. אבטחת רכבת בית-חולים.

הרס"ר חילק את הנשק, הציב את התת-מקלענים וחגר את אקדחו. את האקדה שלי סגרתי במגירה והחלטתי לאבד את המפתח.

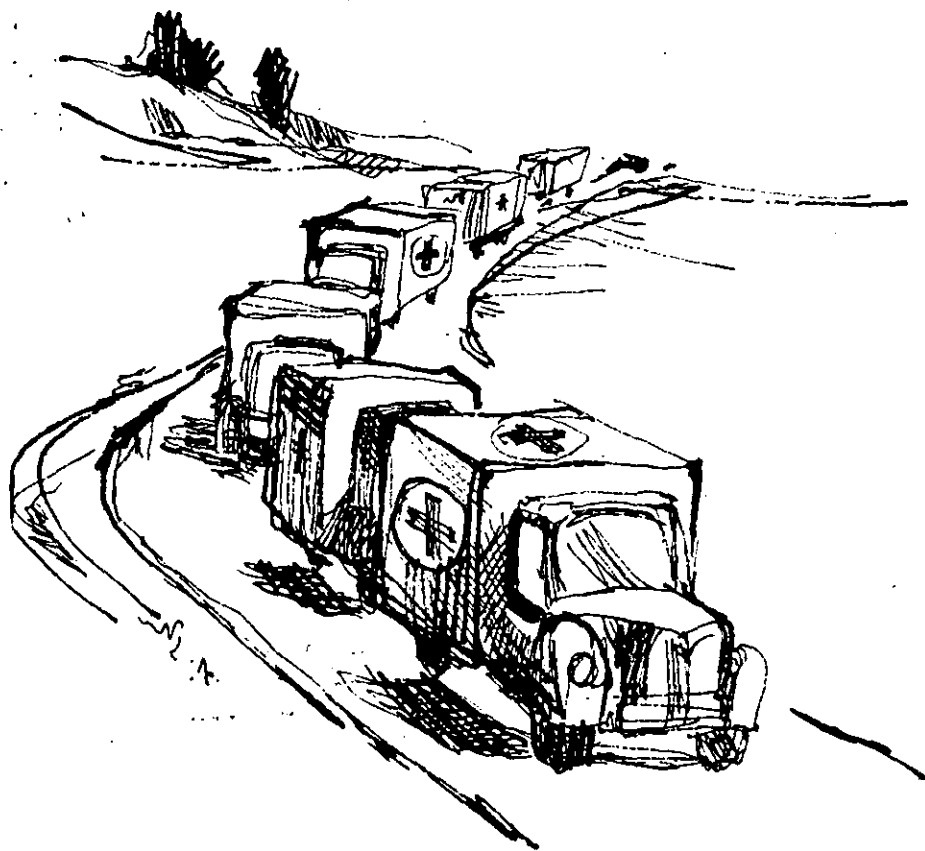
הרכבת זזה. כבדה. זרה לי הפעם. שוב לא שלי היא.

כ ארבעים דקה של נסיעה מקהיר מזרחה נמצא בנהא. שם מחליפות הרכבות פסים, והרכבת עוצרת כשעה. בהגיענו שמה נכנס הרס"ר למשרדי.

„סר. נמצא כאן קצין אחד המחפש אותך.“

„ייכנס. מה הענינים?“

„מזורים קצת. אך אני אינני יודע קרוא וכתוב. אנאלפבית הנני...“ חיוכו של הרס"ר היה חשוד בעיני, חשוד מאוד.

נכנס קצין — לויטננט-משנה צעיר. הצדיע.
"הבאתי את הנשק, סר".
"איזה נשק?"

"נשק ותחמושת. לציוד הרכבת. לפי פקודה".
הושיט לי נייר. מודפס. רשמי. חתום.

נשק ותחמושת באותה הכמות — בדיוק מופתי — כמו שקבלתי בקהיר. אלא שהפעם ללא חיילי משמר, ללא אפריקאיים.
"הרי... לשוני דבקה לחכי. והרס"ר על ידי אומר בתמימות: "אני אספור, אדוני. הרכבת תזוז עוד מעט".
חתמתי על הקבלה. הנשק הוכנס לתדר המוסיקה. מקום מתאים ביותר.

עם הרס"ר לא דברתי על כך ולא כלום. הסקוטי והיהודי גם כאן היו בני ברית — בלאדי פורניקס.
שוב זזה הרכבת.

נסענו "חלק" עד לקנטרה, ועצרנו בתחנה. המפקד הצבאי של התחנה בא לבקרני. "לא תוכלו לזוז הלאה. הבנדיטים..."
נראה שאחד ה"בנדיטים" נתקע לו בגרון — בראותו שהנני יהודי.

"המשך, לויטננט".

"אנשי התקוממות הפלסטינאים פוצצו פסי רכבת".

ניסוח זה טוב יותר.

"ידוע לי, לויטננט. הרי מתקנים את הפסים".

"כן אדוני. אם תמתין עם הרכבת כארבע שעות — תוכל להגיע עד עזה".

"ואם לא נמתין?"

"אז אפשר לשלוח מברק ולבקש שיביאו את המחלימים באמ-בולנסים הנה".

החלטתי להמתין. התיקון נמשך שש שעות. נסענו הלאה והגענו לתחנת עזה. גם כאן בא אלי המפקד של התחנה. הפעם ללא פליטות פה: "הפסים בתיקון. יקח שעות. אולי להבריך שהאמבולנסים יביאו את הפצועים עד כאן?"

"הפקודה שקיבלתי — לאסוף אותם בתחנת הרכבת לוד. כמה זמן יארך התיקון?"

"עוד מעט נדע. עובדים לכל אורך המסילה".

בינתיים הספקתי לעיין בעתונים. בכל העתונים. היה זה "ליל הרכבות", בנובמבר 1945, בו פוצצו כוחות המרי העברי את מסילת הברזל בארץ-ישראל ב-150 מקומות. התיקונים לא היו גדולים, אך רבים. הפועלים עבדו בקדחתנות — תחת משמר כבד של חיילים בריטיים.

קשה היה לי לשבת בשקט ובשלוה ברכבת העומדת מן הצד. סוף סוף נתקבל מברק: הדרך מתוקנת ופנויה. אפשר להגיע עד לוד.

ללוד הגענו בלילה. שם אירעו לי כמה תקלות. נהגי המוניות הערביים הכריזו שביתת מחאה נגד הישוב היהודי; עשרות אמבולנסים, מלאי-מחלימים, עמדו על הכביש המקביל לפסי הרכבת — חיכו שעות — לשם העברת האנשים לרכבת מיד בהגיעה. והתקלה האחרת: לא בא לקראתי איש מאנשינו. לא ידעו על הנשק הכפול. התחלתי לפקפק: אולי באמת היתה זו רק טעות של הבריטית, ששלחו לי פעמיים נשק לפי הזמנה זהה?

לא היתה לי כל אפשרות להגיע למקום-ישוב יהודי. לא היתה תחבורה. לא היתה גם אפשרות להתקשר טלפונית. עם מי אתקשר? הרי שנים לא הייתי בארץ ואיבדתי את כל קשרי.

הזמן קצר היה — הפצועים כבר הועלו על פני אלונקות לרכבת. גם בתוך הרכבת וגם מחוצה לה — משמר כבד של חיילים מושימים. אי-אפשר לזוז. גמרנו את הטעינה. זזנו חזרה. לבי היה שבור.

הורדנו את המחלימים בנמל מצרי. ושם — עוד בטרם גמרנו את הפריקה — מברק. עלינו לנסוע שנית ללוד — להעביר מטען נוסף. באותה הדרך, אך בלי נשק וללא המשמר. נסענו דרך קהיר ושם הורדנו את המשמר והנשק הקהירי. עברנו שוב בתחנת בנהא. עמדנו שם שעה. איש לא בא לקחת את הנשק האחר, אך גם לא הזמנו איש לבוא לפרוק. בפעם השניה הגענו ללוד ללא תקלות. המחלימים עוד היו בבית-חולים. עלי לנסוע שמה במכונית, לקבל את הרשימות במקום, ולראות ידידים ותיקים. נסעתי מלוד לבארי-עקב דרך תל-אביב.

קטרי-הרכבת היה זקוק לתיקון קטן, ואני נתתי לחיילים רשות להיעדר שעות אחדות. השארתי רק את היהודים והחובשים — להכין הכל לקבלת המחלימים. אלה היו עסוקים מאד. גם הרס"ר נשאר ברכבת. שיירת המחלימים תגיע מחר, השכס-בבוקר.

בשעות הערב המוקדמות הגיעה אל הרכבת כרכרה עמוסה ארגוני ירקות, הכרכרה נסעה פעמיים — הרבה ירקות קנינו הפעם. מוזר שהארגונים הריקים שהוחזרו מהרכבת היו כבדים מאלה שהיו מלאי ירקות. וחלק מהארגונים היו ארוכים יחסית. לא "בוקסות" רגילות...

הרס"ר שלי ישן שנת ישרים, אך אני לא עצמתי עין אותו לילה.

